YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

12 päivänä maaliskuuta 2002 *

Asiassa C-168/00,

jonka Landesgericht Linz (Itävalta) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Simone Leitner

vastaan

TUI Deutschland GmbH & Co. KG

ennakkoratkaisun matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista 13 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/314/ETY (EYVL L 158, s. 59) 5 artiklan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

EUROOPAN YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: toisen jaoston puheenjohtaja N. Colneric, joka hoitaa kuudennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit C. Gulmann (esittelevä tuomari), J.-P. Puissochet, V. Skouris ja J. N. Cunha Rodrigues,

julkisasiamies: A. Tizzano,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Simone Leitner, edustajanaan Rechtsanwalt W. Graziani-Weiss,

— TUI Deutschland GmbH & Co. KG, edustajanaan Rechtsanwalt P. Lechenauer,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,

— Belgian hallitus, asiamiehenään A. Snoecx,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään R. Abraham ja R. Loosli-Surrans,

— Suomen hallitus, asiamiehenään T. Pynnä,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään J. Sack,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan TUI Deutschland GmbH & Co. KG:n, Suomen hallituksen ja komission 14.6.2001 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 20.9.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Landesgericht Linz on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 6.4.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 8.5.2000,

EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista 13 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/314/ETY (EYVL L 158, s. 59; jäljempänä direktiivi) 5 artiklan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty oikeudenkäynnissä, jossa kantajana on Simone Leitner ja vastaajana TUI Deutschland GmbH & Co. KG (jäljempänä TUI) ja joka koskee pakettimatkan aikana aiheutuneen aineettoman vahingon korvaamista.

Yhteisön oikeus

3 Direktiivin toisessa perustelukappaleessa todetaan, että "matkapaketteja, pakettilomia ja pakettikiertomatkoja, jäljempänä 'matkapaketit', koskevissa jäsenvaltioiden kansallisissa laeissa on eroavuuksia ja kansalliset käytännöt poikkeavat tällä alalla huomattavasti toisistaan, mikä on esteenä matkapaketteihin liittyvien palvelujen tarjoamisen vapaudelle ja vääristää eri jäsenvaltioissa toimivien matkanjärjestäjien välistä kilpailua". Direktiivin kolmannessa perustelukappaleessa todetaan, että "yhteisten matkapaketteja koskevien sääntöjen laatiminen edistää näiden esteiden poistamista ja palvelujen yhteismarkkinoiden toteuttamista sekä antaa yhdessä jäsenvaltiossa toimiville matkanjärjestäjille tilaisuuden tarjota palvelujaan toisissa jäsenvaltioissa ja yhteisön kuluttajille vertailukelpoisista ehdoista saatavan hyödyn näiden ostaessa matkapaketin missä tahansa jäsenvaltiossa".

4 Direktiivin kahdeksannen ja yhdeksännen perustelukappaleen mukaan "eri jäsenmaiden kuluttajansuojasäännöksissä olevat erot rajoittavat jäsenvaltioiden kuluttajien halua ostaa matkapaketteja toisista jäsenvaltioista" ja "tämä pidäke

vaikuttaa erityisesti siten, että kuluttajat luopuvat ostamasta matkapaketteja oman jäsenvaltionsa ulkopuolelta".

5 Direktiivin 1 artiklassa säädetään, että "direktiivin tarkoituksena on lähentää toisiinsa jäsenvaltioiden lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, joita sovelletaan yhteisön alueella myytäviin tai myytäväksi tarjottaviin matkapaketteihin, mukaan lukien pakettilomat ja pakettikiertomatkat".

6 Direktiivin 5 artiklan 1—3 kohdassa säädetään seuraavasti:

"1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että sopimuksen osapuolena oleva matkanjärjestäjä tai välittäjä vastaa suhteessa kuluttajaan sopimuksen mukaisten velvoitteiden asianmukaisesta täyttämisestä siitä riippumatta, kuuluuko niiden täyttäminen järjestäjälle, välittäjälle tai muulle palvelun suorittajalle, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta matkanjärjestäjän tai välittäjän oikeutta vaatia korvausta muilta palvelujen suorittajilta.

2. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että matkanjärjestäjä tai välittäjä vastaa suhteessa kuluttajaan sopimuksen puutteellisesta tai virheellisestä täyttämisestä aiheutuvasta vahingosta, paitsi jos sopimuksen puutteellinen tai virheellinen täyttäminen ei johdu heidän tai muun palvelun suorittajan virheestä — — .

— —

Jäsenvaltiot voivat sallia matkapakettiin sisältyvien palvelujen saamatta jäämisestä ja niiden virheellisestä suorittamisesta aiheutuvaa vahinkoa koskevan korvausvastuun rajoittamisen eri palveluihin sovellettavien kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

Jos matkapakettiin sisältyvien palvelujen saamatta jäämisestä tai niiden virheellisestä suorittamisesta aiheutuu muuta vahinkoa kuin henkilövahinko, jäsenvaltiot voivat sallia korvausvastuun rajoittamisen sopimusehdolla. Vastuunrajoitus ei saa olla kohtuuton.

3. Edellä 1 ja 2 kohdan säännöksistä ei saa poiketa sopimuksella, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 2 kohdan neljännen alakohdan soveltamista."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

7 Simone Leitnerin (synt.7.7.1987) perhe varasi TUI-nimisen matkatoimiston kautta pakettimatkan (ns. All Inclusive -matka) ajanjaksolle 4.—18.7.1997. Lomakohde oli Club Robinson "Pamfiliya" Sidessä, Turkissa.

8 Simone Leitner saapui vanhempiensa kanssa lomakohteeseen 4.7.1997. Perhe oleskeli koko loman ajan Club Robinsonissa ja ruokaili yksinomaan siellä. Noin kahdeksan päivän päästä loman alkamisesta Simone Leitnerissä ilmeni salmonellamyrkytyksen oireita. Salmonellamyrkytys johtui Club Robinsonin aterioista. Sairaus jatkui loman päättymisen jälkeen, ja se ilmeni useita päiviä kestäneenä kuumeena, voimattomuutena, ripulina ja oksenteluna sekä pelkotiloina. Vanhempien täytyi hoitaa tytärtään loman loppuajan. Lukuisat muutkin Club Robinsonin asiakkaat sairastuivat ja kärsivät samoista oireista.

9 TUI:lle lähetettiin noin kaksi tai kolme viikkoa loman jälkeen Simone Leitnerin sairastumista koskeva reklamaatiokirje. Kirjeeseen ei vastattu. Simone Leitner, jota hänen vanhempansa edustavat, nosti 20.7.1998 asiassa kanteen, jossa hän vaatii 25 000 Itävallan shillingin (ATS) suuruista vahingonkorvausta.

10 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määräsi maksettavaksi Simone Leitnerille vahingonkorvauksena ruokamyrkytyksestä aiheutuneesta kivusta ja särystä (Schmerzensgeld) 13 000 ATS ja hylkäsi kanteen sen osan, joka koski lomanautinnon menettämisestä (entgangene Urlaubsfreude) aiheutuneen aineettoman vahingon korvaamista. Se katsoi tältä osin, että vaikka pettymykseen liittyvää mielipahaa ja epämiellyttävää tunnetta on Itävallan oikeuden mukaan pidettävä aineettomana vahinkona, niistä ei voida määrätä maksettavaksi vahingonkorvausta, koska Itävallan oikeudessa ei säädetä nimenomaisesti tämänlaatuisten aineettomien vahinkojen korvaamisesta.

11 Landesgericht Linz yhtyy valitusta käsittelevänä tuomioistuimena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella Itävallan oikeudesta olleeseen kantaan, mutta katsoo, että asiassa voidaan päätyä erilaiseen lopputulokseen direktiivin 5 artiklan soveltamisen seurauksena. Landesgericht viittaa tältä osalta asiassa C-355/96, Silhouette International Schmied, 16.7.1998 annettuun tuomioon (Kok. 1998, s. I-4799, 36 kohta), jossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että vaikka direktiivillä ei sinänsä voida asettaa velvoitteita yksityiselle oikeussubjektille ja siihen ei siis voida vedota tällaista henkilöä vastaan, kansallisen tuomioistuimen on tulkittava kansallista lainsäädäntöä mahdollisimman pitkälle direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen valossa, jotta direktiivillä tavoiteltava tulos saavutettaisiin.

12 Landesgericht Linz toteaa, että Saksan lainsäätäjä on säätänyt nimenomaisesti aineettoman vahingon korvaamisesta niissä tapauksissa, joissa matka on epäonnistunut täysin tai siinä on ollut huomattavia puutteita, ja Saksan tuomioistuimet määräävät tosiasiallisesti tällaisia vahingonkorvauksia.

13 Katsottuaan, että direktiivin 5 artiklan sanamuoto ei ole riittävän tarkka, jotta sen perusteella voitaisiin päätyä selkeään ratkaisuun aineettoman vahingon osalta, Landesgericht Linz päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista 13 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/314/ETY 5 artiklaa tulkittava siten, että siinä periaatteessa annetaan oikeus saada korvausta aineettomasta vahingosta?"

Ennakkoratkaisukysymys

14 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa selvittää ennakkoratkaisukysymyksellään, onko direktiivin 5 artiklaa tulkittava siten, että siinä periaatteessa annetaan kuluttajalle oikeus saada korvausta matkapakettiin sisältyvien palvelujen saamatta jäämisestä ja niiden virheellisestä suorittamisesta aiheutuneesta aineettomasta vahingosta.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

15 Simone Leitner toteaa, että direktiivin kolmannesta perustelukappaleesta käy ilmi, että matkanjärjestäjille on annettava tilaisuus tarjota matkoja samanlaisin ehdoin kaikissa jäsenvaltioissa. Direktiivin 5 artiklan 2 kohdan neljännessä alakohdassa sallitaan matkapakettiin sisältyvien palvelujen saamatta jäämisestä ja niiden virheellisestä suorittamisesta aiheutuneita aineettomia vahinkoja koskevan korvausvastuun rajoittaminen sopimusehdoin. Hänen mukaan tämä säännös merkitsee sitä, että direktiivin mukaan aineeton vahinko on periaatteessa korvattava.

16 TUI sekä Itävallan, Ranskan ja Suomen hallitukset ovat olennaisilta osin yhtä mieltä siitä, että direktiivillä toteutetussa kansallisen lainsäädännön yhdenmukaistamisessa määritellään pakettimatkoja tilanneiden kuluttajien suojelun pelkkä vähimmäistaso. Tästä seuraa, että kansallisten lainsäätäjien toimivallan piiriin jäävät ne kysymykset, joista ei ole nimenomaisesti säädetty tämän aihepiirin osalta tässä direktiivissä, ja erityisesti sen kysymyksen ratkaiseminen, minkälaisen vahingon suoja kattaa. Direktiivissä säädetään ainoastaan sellaisista olennaisista yhteisistä säännöistä, jotka koskevat matkapakettisopimuksen sisältöä, sopimuksen tekemistä ja sen täyttämistä, eikä siinä säädetä kaikista näkökohdista erityisesti vahingonkorvausvastuun alalla. Näin ollen oikeutta aineettomien vahinkojen korvaamiseen ei voida johtaa siitä seikasta, että direktiivissä ei ole nimenomaisesti mainittu mitään siltä osin.

17 Belgian hallitus katsoo, että käsitteen "vahinko" yleinen ja rajoittamaton käyttö direktiivin 5 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa merkitsee sitä, että käsitettä on tulkittava mahdollisimman laajasti siten, että tämän direktiivin täytäntöönpanosäännösten on käsitettävä periaatteessa kaikenlaiset vahingot. Direktiivissä annetaan oikeus rajoittaa tiettyjen arviointiperusteiden mukaisesti aineettomien vahinkojen korvaamista sellaisissa jäsenvaltioissa, joiden yleisissä vahingonkorvaussäännöksissä aineetonta vahinkoa pidetään korvattavana vahinkona. Sellaisissa jäsenvaltioissa, joissa aineettomia vahinkoja koskeva vahingonkorvausvastuu edellyttää tällaisesta vastuusta annettua nimenomaista säännöstä, tällaisen säännöksen puuttumisen on katsottava estävän kokonaan aineettoman vahingon korvaamisen, mikä on kyseisen hallituksen mukaan vastoin direktiiviä.

18 Komissio katsoo ensimmäiseksi, että käsitettä "vahinko" on käytetty direktiivissä ilman pienintäkään rajoitusta, vaikka juuri lomamatkojen alalla aiheutuu usein juuri muita kuin henkilövahinkoja. Komissio toteaa vielä, että suurimmassa osassa jäsenvaltioita aineettomia vahinkoja koskeva vahingonkorvausvastuu tunnustetaan kaikissa oikeusjärjestyksissä perinteisesti tunnustetun kivusta ja särystä määrättävän vahingonkorvauksen ohella, vaikka ensin mainitun vahingonkorvausvastuun laajuus ja sen syntymisen edellytykset vaihtelevatkin yksityiskohtiensa osalta. Lisäksi kaikissa nykyaikaisissa oikeusjärjestyksissä vuosilomalle annetaan entistä suurempi merkitys. Komissio katsoo, että tällai-

sessa tilanteessa ei ole mahdollista tulkita direktiivissä käytettyä yleistä vahingon käsitettä suppeasti ja jättää aineettomat vahingot kategorisesti sen ulkopuolelle.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

19 Direktiivin 5 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että matkanjärjestäjä vastaa "sopimuksen puutteellisesta tai virheellisestä täyttämisestä aiheutuvasta vahingosta".

20 Direktiivin toisesta ja kolmannesta perustelukappaleesta käy ilmi, että direktiivin päämääränä on muun muassa eri jäsenvaltioiden pakettimatkoja koskevien säänte lyjen ja käytäntöjen välillä todettujen sellaisten eroavaisuuksien poistaminen, jotka voivat vääristää eri jäsenvaltioissa toimivien matkanjärjestäjien välistä kilpailua.

21 Kuitenkin se, että joissakin jäsenvaltioissa olisi olemassa velvollisuus korvata aineettomat vahingot pakettimatkojen alalla, mutta toisissa ei, vääristäisi merkittävästi kilpailua, koska — kuten komissio on todennut — tällä alalla aiheutuu usein aineettomia vahinkoja.

22 Lisäksi on todettava, että direktiivillä ja varsinkin sen 5 artiklalla pyritään suojaamaan kuluttajia ja että turistimatkojen yhteydessä lomanautinnon menettämisestä aiheutuvien vahinkojen korvaamisella on kuluttajille erityisen suuri merkitys.

23 Direktiivin 5 artiklaa on tulkittava tätä taustaa vasten. Vaikka tämän artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa viitataan ainoastaan yleisesti vahingon käsitteeseen, on todettava, että oikeus saada korvausta myös muista kuin henkilövahingoista eli myös aineettomasta vahingosta tunnustetaan direktiivissä implisiittisesti, koska direktiivin 5 artiklan 2 kohdan neljännen alakohdan mukaan jäsenvaltioilla on oikeus sallia muun vahingon kuin henkilövahingon osalta korvausvastuun rajoittaminen sopimusehdolla edellyttäen, että vastuunrajoitus ei ole kohtuuton.

24 Ennakkoratkaisukysymykseen on siis vastattava, että direktiivin 5 artiklaa on tulkittava siten, että siinä periaatteessa annetaan kuluttajalle oikeus saada korvausta matkapakettiin sisältyvien palvelujen saamatta jäämisestä ja niiden virheellisestä suorittamisesta aiheutuneesta aineettomasta vahingosta.

Oikeudenkäyntikulut

25 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Itävallan, Belgian, Ranskan ja Suomen hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Landesgericht Linzin 6.4.2000 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista 13 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/314/ETY 5 artiklaa on tulkittava siten, että siinä periaatteessa annetaan kuluttajalle oikeus saada korvausta matkapakettiin sisältyvien palvelujen saamatta jäämisestä ja niiden virheellisestä suorittamisesta aiheutuneesta aineettomasta vahingosta.

Colneric Gulmann Puissochet

Skouris Cunha Rodrigues

Julistettiin Luxemburgissa 12 päivänä maaliskuuta 2002.

R. Grass

kirjaaja

F. Macken

kuudennen jaoston puheenjohtaja